

ne faktorje pri zbornici za TOJ, in to v prvi vrsti g. dr. Pretnerja. Da uživa odsek zapiranje, je znak tudi to, da je dobil v pregled načrt zakona o pospeševanju trgovine in obrti in prošnja, da pada v ti zadevi svoje pripombe. Zelo veliko pa sta storila v tem oziru tov. poverjenik A. Skulj in tov. urednik Dimnik, ki sta intervenirala nekolkokrat v zadevi obrtnega in trgovskega nadaljevalnega šolstva tudi v Beogradu v ministrstvu trgovine in industrije, in to še posebno pri g. načelniku Koreniću, ki je obljubil, da bo pozval k zaključni redakciji zakona in pravilnika za obrtno in nadaljevalno šolstvo tudi zastopnika iz Dravske banovine, kar je lep znak, da tov. Skulj in Dimnik nista intervenirala v zadevi obrtnega in trgovskega nadaljevalnega šolstva zaman. Obljubil je tudi da pošlje projekt pravilnika poverjeništvu v izjavo.

Poročilo o dekliskih krožkih.

Na dopis poverjeništvu št. 849, z dne 17. marca 1930. glede zbiranja podatkov o izvenšolskem delu učiteljev, zlasti o delu v dekliskih krožkih — smo žal prejeli le malo poročil.

Iz teh in tudi drugih dopisov tovarišic je razvidno, da so se letos učiteljice manj udejstvovale v dekliskih krožkih, kakor preteklo šolsko leto; — večje pa je bilo delovanje v gospodinjstvo-nadaljevalnih šolah, zlasti v bivši mariborski oblasti, kjer so se naše tovarišice prav požrtvovalno gibale v prosep našim ženam in dekletom.

Predavanja so bila največ gospodinjstvena in zdravstvenega značaja; pa tudi iz vzgojeslovja, iz vrtnarstva, zadružništva in druga. Veliko je zanimanje deklet v posameznih krajih za razna ročna dela, saj one dobro vedo, da si z njimi olepšajo svoj bodoči dom.

Dobro se zavedajo naše tovarišice važnosti takih tečajev, ker vedo, da je kultura naroda zavisna tudi od duševnega nivoja žene. Z vztrajnostjo bodo nadaljevale začetno delo gospodinjstvo-nadaljevalnih šol v dekliskih krožkih, ki imajo predvsem namen gojiti stike med preprostim ženstvom in pri njih nadaljevati izobraževalno akcijo.

Najboljši primer tega dela nam podaja tov. Anka Mešičkova, ki vodi v Krčevini-Lajtersbergu že dve leti gospodinjstvo-nadaljevalno šolo. Po sklepu te šole se gojenke zbirajo v krožkih ob nedeljah popoldne. Lani jih je bilo 11, letos pa 19 deklet. Tudi te krožke vodi tov. sama.

Iz poročila tov. Gobčeve iz Slovenjgradca je razvidno, kako so imele tamošnje tovarišice veliko zadoščenje, ker so s takim večtedenskim tečajem ustregle ravno kmetiskim dekletom in služkinjam in kako so jim bile iste hvaležne.

Posnemajte jih in v zadoščenje bo tudi vam!

Gospodarski svet

si je nadel nalogo proučevati naše gospodarske in socialne institucije in kako dvigniti in poživiti njih delovanje. Razpravljal je zlasti o Učiteljski gospodarski poslovavnici, ki bo krepka opora organizaciji in našima domovoma, ako jo bomo vsestransko podpirali z naročili. Dalje je sklenil ustanoviti »Samopomoč za otroke učiteljskih družin«, ki naj začne poslovati 1. januarja 1931. Podrobnosti o delovanju ne bomo navajali, ker je na dnevnem redu skupščine itak poseben gospodarski referat. Odsek so tvorili Andrej Skulj, Rado Grum, Anton Hren, Alojzij Hreščak in Ivan Kocijančič.

Odsek za obmejno šolstvo

je imel več sej, na katerih je razpravljalo o tem šolstvu. Posvetoval se je tudi o učiteljski, ki je došlo iz tujih držav k nam in iskalo pravne in materialne pomoči pri organizaciji. Več učiteljem in učiteljicam je poverjeništvu na odsekov predlog izplačalo denarne podpore.

Osrednji izobraževalni odsek.

Po sklepu pokrajinske skupščine se je prenesel sedež tega odseka v Maribor, kjer naj bi deloval v zvezi s Pedagoško centralo. Zaradi članov odseka je nastalo nesoglasje

s celjskim društvom, češ, da se ne upošteva-jo sklepi delegacije, ki da je nominirala v ta odsek tov. Doberška, Jančiča in Tirana. Poverjeništvu je ugotovilo, da niso bila ta imena navedena v nobenem zapisniku, niti v zapisniku samozobraževalnega odseka s pokrajinske skupščine. Pač pa smo našli ta tri imena na majhnem lističu, ki ni imel nobene posebne označbe.

Ko se je uredila ta zadeva, ki se je razpravljala tudi na seji širjega sosveta, se je sestel odsek na prvo sejo v prostorni Pedagoški centrali v Mariboru. Sprejel je delovni program, ki je bil priobčen v »Učiteljskem Tovarišu« dne 16. januarja 1930., št. 22. Odsek je sestavljen tudi poslovnik, ki pa je došel za sejo širjega sosveta 5. januarja 1930. v Celju prepzno. Seja dne 26. aprila t. l. v Mariboru pa ga je odklonila.

Ker širji sosvet ni votiral potrebnih kreditov za priporočene »Popisnice«, je delo v odseku zastalo. Dne 12. junija 1930. je prejel poverjeništvu »Izjavo«, ki so jo podpisali dr. Zgeč, Anton Osterc in Ernest Vranc. Z izjavo so odložili mesta v OIO.

Vodstvo poverjeništvu

se je sestajalo skoro redno vsak teden in se posvetovalo o vseh tekočih zadevah. Članstvu je dajalo ustne in pisne informacije o osebnih in pravnih zadevah. Izvršilo je za članstvo nešteto intervencij v vseh mogočih zadevah. Opravilni zapisnik šteje ob zaključku poročila 1380 števil, kar dokazuje, da je administrativno delo silno naraslo. Pri tem niso vteti razni dopisi, ki sta jih reševala blagajnik in urednik sama.

»Učiteljski Tovariš« in »Prosveta«.

»Učiteljski Tovariš« je imel letos svojo 70letnico. Nekateri so sicer skušali ironizirati ta jubilej, toda resni del članstva jih je zavrnili, da njih početje ni na mestu.

Na lanski skupščini je bil izvoljen uredniški odbor za urejevanje »Učit. Tovariša«. Že na skupščini je bilo ugotovljeno, da predlog ni bil pravilno stavljen. Končno je prišlo do sporazuma, da se k eksekutivi pritegnejo za urejevanje lista še trije člani. Izvoljeni so bili tov. Ribičič, tovarišica Lebarjeva in tov. Pahor. Po skupščini se je osporavalo, da bi bili člani eksekutive opravičeni sodelovati pri urejevanju lista. S strani tov. Pahorja je bil predložen osnutek pravilnika za urejevanje lista, po katerem bi niti poverjenik, ki je odgovoren za list tudi kot lastnik, ne imel odločilne besede pri urejevanju lista. To bi značilo, da se organizaciji sploh vzame odločitev glede lista. Nasprotno se je pa člani uredniškega odbora hotelo določbam pravilniku spravi v ožji in širji sosvet na podlagi tega pravilnika.

Ker je bilo uspešno složno delo pod takimi razmerami in zahtevami nemogoče, je poverjenik do razčiščenja zadeve in sprejetja pravilnika za urejevanje lista odložil sklicanje uredniškega odbora do seje ožjega in širjega sosveta in je uredniški odbor pričel poslovati po sprejetju poslovnika s strani ožjega in širjega sosveta. Vodstvo organizacije je popustilo celo tako daleč, da sta tajnik in blagajnik odpadla od soodločevanja pri urejevanju lista, samo, da bi bilo možno sporazumno delo.

Ni se pa udeležila izvoljena članica Lebarjeva vključ povabilom ne ene seje uredniškega odbora in tudi ni utemeljila svoje odsotnosti. Že na prvi seji je predložil tov. Pahor izjavo, s katero je pričel ponavljajoče se nerazpoloženje in nesoglasje v uredniškem odboru. Dočim so vsi trije ostali člani bili mnenja, da v taki obliki izjava ni za objavo, je tov. Pahor vztrajal na objavi. Ker je bila nato izjava predložena tudi ožjemu in širjemu sosvetu, sta oba odklonila objavo. Taki slučajni so se ponavljali.

Uredniški odbor je sklepal o sledečih zadevah:

Sprejel je osnutek poslovnika za urejanje lista, ki sta ga izpremenila in odobrila ožji in širji sosvet.

Ker je širji sosvet izvolil tov. Ribičiča za urednika »Prosvete«, ta pa je pozneje urejevanje lista odklonil, je uredniški odbor stavil ožjemu sosvetu predlog, naj sklepa

glede urednika in urejevanja lista. Urejevanje se je ponudilo tov. Mencinu, ki pa tudi ni sprejel ponudbe. Iz tega razloga »Prosveta« ni izhajala, kakor je bil sklep skupščine. Treba bo pač dati sredstev in nuditi boljše pogoje, da bo mogoče list izdati.

Uredniški odbor je odklonil le malo dopisov in to samo take, ki so bili žaljivi, tendenciozni in bi lahko škodili tovarišem in stanu, ter so bili v nasprotju z zakonitimi določili. Vsi taki dopisi so pa bili predloženi še ožjemu in širjemu sosvetu, ki sta pritrčila odklonitvi.

Med tem se je pričelo nelegalno razpisovanje znanih okrožnic po družtvih, med posamezne člane. Širji sosvet je sklenil, da se stavijo vse zadeve in sklepi društev, ki imajo zvezo s prvo tako Pahorjevo okrožnico, »in suspensio«. To se je izvršilo. Tov. Pahor je podal izjavo, da se ne bo več udeleževal sej uredniškega odbora in od tedaj dalje, 17. decembra lanskega leta, so sporazumno urejevali list tov. urednik, poverjenik in Ribičič.

Vse članke in dopise, ki so bili stavljeni »in suspensio« in niso bili objavljeni, je poverjeništvu natisnilo v posebni prilogi ter jih predložilo na seji širjemu sosvetu vsem predsednikom okrajnih učiteljskih društev v presojo in odločitev, če se objavijo. Predsedniki, člani širjega sosveta, so pa na seji v Celju 5. januarja 1930. sklenili, da se gradivo ne sme objaviti in so celo zahtevali, da se morajo pobrati razdeljeni izvodi, ker so protivni tudi zakonu o tisku.

Vsebinsko je posvečal »Učiteljski Tovariš« v letošnjem letu posebno pažnjo gmetnemu vprašanju učiteljsstva. Informiral je, kolikor je bilo mogoče, učiteljsstvo o vsem položaju ter je prinašal članke, ki so podpirali našo borbo za izboljšanje materialnega položaja. Vzemite ves letnik v roke in videli bode, da je list vsestransko podpiral vsa stremeljena organizacije.

Poročal je o sejah ožjega sosveta, o sejah širjega sosveta, o delovanju okrajnih učiteljskih društev, glede pravil UJU je točno objavljval vse faze obravnav in projekte pravih. O zakonu o narodnih šolah je poročal vse sproti in je objavil tudi celoten zakon. Glede uradniškega zakona je prinesel vse informacije in je v neštetihih člankih poudarjal zahteve in potrebe izboljšanja glede učiteljsstva. Izobraževalno akcijo je podpiral s članki in poročili. Nadaljevalnemu šolstvu je posvečal vso skrb, ter je priobčil nebroj člankov in poročil o tem. Glede dekliskih krožkov je pričel dopise, ki so jih prinašale tovarišice. Mladinski Matici je pomagal z reklamo in pričel objaviti iz odseka Mladinske Maticice. Posebno pozornost je posvečal šolsko-upravnim in drugim pojasnilom, ki jih je podajal list na vprašanja, v katerih se je članstvo obračalo do uredništva. Poročal je o delu na raznih pravilnikih k zakonu o narodnih šolah. V Učit. pravniku je objasnjeval članstvu pravne zadeve. Podpiral je s poročili in objavami pevski zbor, Pedagoško centralo in Slov. Šolsko Matico. Posebno pozornost je posvečal našim gospodarskim institucijam ter jih podpiral z reklamo in članki. List je poročal o gibanju v ostalih poverjeništvih in o delovanju centralne UJU, kakor tudi o podvzetjih Zveze državnih nameščencev za dobrobit uradništva in posebe učiteljsva.

Kdor hoče izreči pravično kritiko, mora vzeti celoten letnik v roke in pregledati vsebino, preden izreče kritiko, ki se prerada v tem oziru izreka tjavanja; kdor pa česa pogreša v listu, ta naj vpraša vselej najprej sebe, koliko je storil sam, da se list izpopolni v dotičnem oziru. Pričakovati vse od urednika in vračati vso krivdo nanj tudi v zadevah, o katerih ne odloča list, je krivično.

Vsak ocenjevalec lista pa mora tudi upoštevati izredne razmere, v katerih se nicra list ozirati ne samo na ostre predpise tiskovnega zakona, zakona o zaščiti reda in miru v državi, temveč tudi na ostale cenzurne odredbe, pod katerimi je mogoče listu izhajati in o katerih tu ni mogoče govoriti. Vkljub temu je list prinesel informacije in članke, ki so vedno pokazali tudi merodajnim krogom zahteve in želje učiteljsva in

iz katerih je bilo razvidno razpoloženje učiteljsva, do poednih vprašanj, ki so ga vznemirjali.

Pa še na nekaj ne smemo pozabiti. »Učiteljski Tovariš« živi še danes od zastojkarstva. Menda je to edini list, ki živi še »tako«. In kar vprašajte urednika, kdo, kaj in koliko časa vztraja pri brezplačnem dopisovanju? Kakšni članki so oni, ki jih do biva zastoj? Sem in tam da, a le redko in mora imeti dopisnik skoro vselej tudi svoj osebni interes, da spise članek. Vse drugo, sistematično in informativno delo odpade na urednika. Brez sredstev ne morete organizirati stalnih sodelavcev in vam tudi nihče ne bo vztrajal. Še za koncert učiteljskega pevskega zbora je moral urednik prošnja iti na vse strani, da je dobil poročilo, ker ga ni mogel naročiti in plačati. In takih prikljk je mnogo. »Popotnik« plača, »Naš rod« plača, »Mladinska Matica« plača, »Naš Glas« plača — zato vsi naštetih listi lahko izbirajo gradivo in tudi naročajo dopise.

Pri vseh teh razmerah lahko rečemo, da je list v polni meri izpolnil svojo dolžnost in da oni, ki kritizirajo, niso dobro pregledali lista, da govorijo in trdijo stvari, ki jih konkretno ne morejo dokazati, temveč izrekajo le pavšalno kritiko. Kritika je pa zdrava le, če je dokazana in podprta s konkretnimi slučajmi.

Vprašajte ostalo državno uradništvo in vprašajte srbijansko in hrvatsko učiteljsstvo glede sodbe o našem listu in reči moramo, da nas še nikdar ni bilo sram, kadar so govorili o »Učiteljskem Tovarišu«, ker so ga stavili vedno za vzgled.

»Popotnik« in uredniški odbor.

Lanska pokrajinska skupščina je sklenila, da naj še nadalje urejuje »Popotnik« uredniški odbor, ki ga tvorijo tov. dr. Zgeč, A. Osterc in E. Vranc. To se je zgodilo. Z malenkostnimi korekturami je pustilo poverjeništvu pasirati vsu snov 1. in 2. ter 3. in 4. številke. Prvo razburjenje je povzročil članek M. Dolenceve: »Samouprava učiteljsva na šoli«, ko se je oglasil šolskopravni odsek in sprejel sledeči sklep: »Šolskopravni odsek pov. UJU najostreje protestira proti navedenemu članku, ki je izšel v »Popotniku«. V tem članku so skrajno žaljivi napadi na šolske upravitelje, s katerimi napadi se sramote ne samo šolski upravitelji in njihove žene, ampak ves učiteljski stan. V članku se celo hujskajo učiteljice proti šolskim upraviteljem, da je obsojanja vredna njihova služnost in pokorščina.

Priznamo, da se gode krivice, ki fizično in psihično ubijajo učiteljice in učitelje, a te od spodaj navzgor, kakor od zgoraj navzdol. Ne vemo pa, na kak nivo bi padel naš »Popotnik«, če bi hoteli v istem žanru odgovarjati upravitelji na članek tov. Dolenceve.

Šolskopravni odsek je mnenja, naj »Popotnik« kot kulturno-pedagoška revija ne sprejema takih polemičnih člankov.

Stališče šolskopravnega odseka je odobravalo tudi mnogo društev.

Sklep je poslalo poverjeništvu uredniškemu odboru v vednost.

Z gradivom za 5. številko »Popotnika« je poslal uredniški odbor 2 članka za pričevanje, in sicer Čiček: »Verouk in vzgoja« ter dr. Zgeč: »Prvi korak k delovni šoli«. Ko je vodstvo organizacije prečitalo oba članka, ju je vrnilo uredniškemu odboru, ker je bilo mišljenja, da je prvi članek proti deklaraciji in bi z objavo gotovo nastal nepotreben boj, z drugim člankom pa bi sami sebe sramotili pred javnostjo. Svetovali smo uredniškemu odboru, naj članka izmenja, da ne bo nepotrebnega zastanka.

Uredniški odbor ni temu ugodil, ampak je zahteval, da se oba članka pričočita.

Da se poverjeništvu izogne očitkom, je pozvalo k posvetovanju eksekutive s tovariši Mencina, Polaka in Ribičiča. Vsi so bili soglasno proti objavi, kar smo sporočili z obširno utemeljitvijo uredniškemu odboru. Ta je pa vztrajal na svojem stališču, sklicujoč se na sklep skupščine, da so pri urejevanju popolnoma avtonomni.

Med tem je poslalo poverjeništvu oba članka v presojo vsem okrajnim učiteljskim društvom, ki so ju z veliko večino obsodila.

LISTEK.

K anketi o „Našem rodu“.

Anketa je bila vsekakor zelo potrebna. Dopisniki in uredništvo spoznavajo na ta način okus, zahteve in duševne potrebe kmetске, delavske in mestne mladine.

Vendar pa je dvomljivo, ako bo zamogla pokazati anketa takoj pravo smer, po kateri naj bi bil urejen mladinski list. Bila je za učiteljsvo premalo razložena, razpredelnica sama je preveč omejena, za psihološko spoznavanje našega otroka z ozirom na njegove želje in misli o svojem listu prepovršno in na veliko sestavljena. Kar pa je za točnost in zanesljivost takih statistik najbolj važno, je to, da bi morala biti ta anketa razpisana mnogo prej in bi se moralo opozoriti nanjo kmalu po prvi ali drugi številki.

Na ta način bi moglo učiteljsvo temeljiteje pripraviti pot za novi letnik »Našega roda«, ki bi bil preobrazben čisto v smislu našega otroka, ki izhaja v veliki večini iz kmetскеga in delavskega stanu.

Treba je namreč vzeti v upoštevanje, da je mestni otrok že deloma preskrbljen s čitvom v mladinskih prilogah raznih dnevnih listov, česar posebno kmetiski otrok v veliki večini pogreša, ker kmeti večinoma nima dnevnikov.

Vsaka številka »Našega roda« bi se torej morala, ako bi hoteli uspešno anketo, na neprisljen način, vendar pa temeljito obravnavati, in sicer ves list do konca meseca. Najprej bi čitali to, kar otrokom najbolj ugaja. To pa vsled tega, ker ne smemo stopiti pred otroka in reči: Tako, zdaj pa odprite »Naš rod« na strani 52 in si prečitamo opis! Prvič s tem odbijamo naročnike, jemi ljemmo otroku svobodo do lista, ki ga vendar sam plačuje ter uduši v njem vse veselje do lista in do čitanja sploh.

Ko si razdeli deca list, pustimo, da se ista po mili volji razgleda po njem. Pri tem opazujemo otroke, poslušamo njihova med seboj izražena mnenja in najzanimnejše izjave o slikah, o splošni vsebini lista vobče.

Če otroci sami žele, da kaj čitamo iz lista, storimo to. Sicer je boljše, da ne »sporemo« z njimi vsega lista kmalu. Otrok naj list čita doma in prihodnje dni pozivemo, kaj je kdo že čital.

Tu opazimo, da kmetiski otrok hlata po pravljicah, pripovedkah, po katerih kar ževa, ker vedno boji ugaša današnjemu otroku pravljina doba, ki je doma, kjer se izerpavajo v borbi za kruh, ni več, ali le malokje. Zato jo mora nadomestiti šola, ker bi bil zločin nad otrokom in nad bodočnostjo doraščajočih generacij, ako bi deci njeno mavrično in dehtečo življenjsko atmosfero zasmradili z zadušljivimi besedami o samem golem resničnem življenju in o njegovi borbi

ter ji zatemnevali njeno fantazijo s samimi realnostmi. Pustimo ga, da ostane popolen otrok, kajti kdor ni bil nekoč popolen otrok, ta bo težko kdaj popolen človek (Hölderlin). Tega se mora v prvi vrsti zavestati mladinski list v današnji materialistični dobi. Poudarjanje aktualnosti v mladinskem časopisu ni dobro. Tudi je danes toliko »aktualnosti«, da se odrasel človek zadržava ob njih, otrok pa jih sploh ne prebavi. Izborna pa bi bilo, ako poda mladinski list v živahni obliki najzbranejšie snovi iz sodobnega življenja in napredka, toda ne tako, da izpodriva in utesnjuje pripovedni del, kar opažamo n. pr. pri naših šolskih čitankah.

K temu pripominjam, da sem v večini slučajev opazil, da je prvo, kar poišče otrok nele nižje, ampak višje stopnje ali razreda, ono stran v »Našem rodu«, ki je za »Cicibanov rod« in kateremu se je odmerilo zato vselej premalo prostora.

Otrok posebno ljubi živahno ilustrirane basni in doživljaje (»Zgodba o nezadovoljnem kužku«, posebno kmetiski otrok ljubi lepe, v narodnem stilu pisane pesmice (»V Jeruzalemu vse že spie«) in arije (»Marija je po polju romala...«). Posebno dečke zanima opis življenja živali (»Lisica«, »Mati narava pripoveduje«).

Hvaležen je za vsako sliko in najpriprostejšo risbo, ako je izrazita in otroškemu duhu primerna, dočim za slike, kakršna je »Judež Iškarjot«, četudi izraža še tako lepo

misel, še ni zrela. »Poglej to grdo halo!« je ena vzkljknila, ko je odprla naslovno stran 5. številke. Zelo pa se zanimajo za narodne motive (Jaslice, okras za hišne številke) in so bili n. pr. zelo razočarani, da velikonočna številka ni prinesla kaj pisanege (»Zvončkova« priloga). Kjer le najdejo kaj primernege, prerišujejo in pobarvajo. Preden sem si sam natančno ogledal ornament na tablici s hišno številko (7. štev. »N. r.«) mi je že eden prinesel prepavzirano risbo, drugi pa je okras že pobarval z izredno posrečeno izbranimi barvami.

Radi tudi čitajo dopise svojih sovrstnikov širom Slovenije. Všeč so jim posebno živahni in smešni dogodki v prozi in v verzih. Zanima jih popis krajev svojih sorjakov, to, kaj delajo, kako se jim godi. Poročila o letinah in vremenskih neprilikah naj bi bila tudi vpletena v takih dopisih. S tem vzgajamo zanimanje in s tem ljubezen do naše grude, socialno čutenje, čut solidarnosti, kar je predpogoj nacionalnega in patriotičnega čuvstva.

Ko tako od številke do številke z deco neprisljuno predelamo vso snov in listu in pri tej priliki tudi preštudiramo miselnost in duševnost posameznega otroka in celote, tedaj šele lahko sestavimo poročilo, ki bi moglo dati točnejši pregled o kvalitativnem stanju lista iz otrokovega vidika. Smatram namreč za boljše, ako bi o listu izrazile šole bolj splošno mnenje in ne zgolj statistično po številu glasov naročnikov mladinskega

Uredniški odbor je izvajal konsekvence in odstopil.

O tem je razpravljala ožji sosvet in sklepnil, naj pride zadeva na dnevni red seje širšega sosveta, kar se je zgodilo 26. aprila t. l. v Mariboru.

Po dolgotrajni debati, pri kateri je govoril tudi »Popotnik«¹ sourednik tov. Vranc, je na vsa izvajanja repliciral tov. poverjenik, tov. Stravs pa je stavil nastopni predlog: »Uredniški odbor »Popotnika« je avtonomen v toliko, v kolikor se tiče smernic, ki jih ima list »Popotnik«. Dolžnost poverjenišva pa je, da varuje načela organizacije in čast včlanjenih tovarišev. Vsd tedga odobravamo sklep ožjega sosveta o nadaljnjem urejevanju »Popotnika«. Predlog je bil soglasno sprejet.

Uredništvo »Popotnika« se je poverilo tov. Matiji Senkoviču, oblastnemu šolskemu nadzorniku v pok. v Mariboru, ki je že uredil 9. in 10. številko.

Mladinska Matica

je izdala za leto 1930. 3. letnik svojih publikacij v 4 knjigah, in sicer:

1. Kresnice, Uredil Vilko Mazi.
2. Vijolica Vera, pravljico povest iz življenja cvetic, spisal Radivoj Rehar.
3. Mizica, pogrni sel in druge Grimmove pravljice, poslovenil tov. Julij Slapšak.
4. Pod grajskim jarmom, spisal tov. Fran Erjavce.

Publikacije so se tiskale v 18.000 izvodih. Skupno je razposlala Mladinska Matica šolsko decu nad 70.000 mladinskih knjžic. Naročina je znašala 10:50 Din. Podrobno bo poročal o tem tov. Mazi.

Mladinski list »Naš rod«.

V decembru 1929. je izšla 1. številka novega mladinskega lista »Naš rod« v 41.000 izvodih. Do konca šolskega leta je izšlo 7 števil v povprečni nakladi po 40.000 izvodov. Naročina je znašala 1:50 Din.

V podobno poročilo se ne bomo spuščali, ker ga bo podal urednik tov. Ribičič sam. Zdi se nam potrebno omeniti sledeče:

Pokrajnska skupščina je pooblastila odbor Mladinske Maticе, da imenuje novemu mladinskemu listu urednika. Odbor se je o tem posvetoval v več zaporednih sejah. Imenoval je listu dva urednika, t. j. tovariša Ribičiča in Seliškarja, ki naj bi bila popolnoma enakopravna. Ker so nastali proti temu pomisleki, je o zadevi razpravljala širši sosvet na seji dne 6. oktobra 1929. in sklenil priporočiti Mladinski Matici na temelju podanega programa kot edinega urednika tov. Ribičiča.

Ker ni mogel odbor Mladinske Maticе tega izvesti, je vrnil poverjeništvu mandat glede izdajanja mladinskega lista.

Poverjeništvu je v soglasju z ožjim sosvetom nominiralo upravni odbor, obstoječ iz tovarišev: Mazija, Mencina, Ribičiča in Slapšaka, ki naj pripravi vse potrebno za izdajanje lista. Za urednika je določil po želji ožjega in širšega sosveta tovariša Josipa Ribičiča.

Pravila UJU.

V zmislu sklepa glavne skupščine je bilo letošnje leto posvečeno tudi predelavi pravil. Temeljna načela za nova pravila so bila podana na skupščini v Zagrebu.

Poverjeništvu je razposlalo projekt pravil vsem predsednikom učiteljskih društev in članom ožjega sosveta, da se izjavijo o njem, ker je Izvršni odbor dal ljubljanskemu poverjeništvu nalog, naj sestavi osnutek na podlagi zagrebske resolucije.

O projektu je razpravljala širši sosvet v Celju dne 22. septembra in na to v Ljubljani dne 6. oktobra 1929.

Širši sosvet je odobril osnutek z nekaterimi izpremembami, nato je prinesel predlog poverjenišva »Učit. Tovariš« v 9. številki z dne 10. oktobra 1929., ki ga je komentiral z uvodnim člankom v isti številki lista. Ta predlog je bil poslan tudi Izvršnemu odboru v določenem terminu.

Na podlagi tega osnutka je izdelal Izvršni odbor nov osnutek, ki ga je objavil »Učit. Tovariš« v 22. številki z dne 16. januarja 1930. Ta osnutek ni odgovarjal sklepu zagrebske skupščine in sprejeti resoluciji.

Poverjeništvu ga je dalo v razpravo okrajnimo učiteljskim društvom, ki so se v večini izrekla proti načrtu ter so zahtevala, da se uveljavi načrt, sprejet na seji širšega sosveta v Ljubljani 6. oktobra 1929. Istočasno so se skoro vsa društva izrekla, naj bi se združuje delilo po banovinah, ker je zakon o banovinah z dne 3. oktobra 1929. izpremenil tudi upravno razdelitev države, po kateri so se izpremenili tudi prosvetni centri države. »Učiteljski Tovariš« je ob tej priliki prinesel v 28. številki z dne 27. februarja 1930. članek »Ob razpravi pravil po naših društvih«.

Več člankov o pravilih je priobčila tudi »Narodna Prosveta«. Osnutek Izvršnega odbora je prišel nato v razpravo na seji širšega glavnega odbora dne 16. in 17. aprila 1930. Mišljenja so si bila zelo različna. V glavnem so obstajale diference glede delitve Uduženja po banovinah in glede centralne uprave, t. j. Izvršnega odbora. V odseku sta zastopala in zagovarjala stališče ljubljanskega poverjenišva tov. Šestan in tov. Hren, v plenumu so ga zagovarjali tudi ostali člani glavnega odbora ljubljanskega poverjenišva.

Izvršni odbor je nato objavil projekt, kot izraz širšega glavnega odbora v »Narodni Prosveti«, ki ga je »Učit. Tovariš« ponatisnil v 41. številki od 5. junija t. l. Tako je na to je pa prinesel zopet predelan osnutek, kot izraz širšega glavnega odbora, ki ga je »Učit. Tovariš« prinesel v 42. številki z dne 12. junija 1930.

Osnutek zdaleka ne odgovarja zahtevi zagrebske resolucije ter je glede uprave ostalo vse pri starem z neznatno, le navidezno izpremembo. Čl. 16. B. a) uvaja tudi obvezno naročnino na centralno glasilko.

O tem osnutku bo odločala glavna skupščina, zato mora že pokrajnska skupščina zavzeti svoje stališče.

Zveza državnih nameščencev.

Tudi v preteklem poslovnem letu se je naša organizacija po svojih zastopnikih krepko udeleževala pri Zvezi državnih nameščencev za Slovenijo, čije članica je že nekaj let sem. Naše stališče napram Zvezi je ostalo slej ko prej isto. Velika večina učiteljsva je za to, da smemo in moremo pričakovati rešitve perečih vprašanj, ki se tičejo skupnosti, samo od močne organizacije. Zato smo ostali zvesti naši Zvezi tudi v pretečenem poslovnem letu s tem, da smo ji nudili poleg materialne pomoči tudi moralno podporo z navsveti in z zastopstvom v njenem odboru. Naš poverjenik je zavzemal v Zvezinem odboru tudi lansko leto mesto I. podnačelnika.

Zveza se je živahno zavzemala predvsem za prevédo kronskih pokojnin na dimarske. Reči moramo, da se ji je vsaj posredno posrečilo, da je to akcijo z uspehom zaključila. Zveza je potom Glavnega Saveza dosegla pravilno interpretacijo prevedbene naredbe za učitelje kronske upokoence tako, da ti v novih primerih, ki so se pojavili z ozirom na njihove prejšnje prejemke vsaj prikrašani niso bili.

Vložila je ponovno spomenice ministrskemu predsedniku ter prometnemu ministru za pridobitev trajne 50% vozne olajšave na državnih železnicah in parobrodih za naše upokoence. Zal, da ni uspela.

Zveza se je interesirala za pravočasno nakazovanje pokojnin, ki so se v mnogih slučajih izplačevale mesece in mesece potem, ko je njihovo prvo izplačilo že davno zapadlo.

V zvezi s pravočasnim nakazovanjem pokojnin je izšla meseca februarja 1929. okrožnica finančnega ministra na vse ostale ministre, ki predpisuje, kako je pri tem spospešno naglavo postopati.

Izplačilo razlik za čas od 1. oktobra 1923. do 1. maja 1924., za kar se je Zveza in z njo tudi vse ostale centralne organizacije borila že od l. 1924. dalje, je srečno likvidirano.

Odperto je le še vprašanje izplačila razlike na stanarinah za omejeno dobo, čeprav Zveza tudi tega vprašanja ni pustila iz vida.

Tudi vsa ostala izplačila na selitvenih in potnih stroških za čas od 1. decembra 1918. do 31. marca 1926. so bila v preteklem poslovnem letu likvidirana.

Za posamezne stroke je vlada izdala v pretečenem letu posebne specialne zakone, ki so naklonili uradnikom I. in II. kategorije službene doklade.

Zveza je od vsega početka zastopala načelno stališče, da je treba izboljšati gmotni položaj vsem državnim nameščencem brez izjeme ter ni nikdar favorizirala kake posebne kategorije ali kake posebne stroke. Če so posamezne stroke dosegle s specialnimi dokladami poboljšanje osebnih prejemkov, se bo Zveza borila za to, da se v isti izmeri izboljša položaj tudi vsem ostalim strokam.

Po osnutku novega uradniškega zakona vlada popolna neizvestnost. Zveza se je glede tega vprašanja opetovano obračala na Glavni Savez, ki pa na vsa ta samo po sebi zelo delikatna vprašanja ni odgovarjal, bržčas zaradi tega, ker je njegov predsednik član komisije za izpremembo uradniškega zakona ter kot tak vezan na uradno tajnost. Dosega se le toliko, da bo dosedanjí ustroj kategorij izpremenjen in da dobimo činovne razrede, po katerih se bodo razvrstile sedanje tri kategorije državnih uslužbencev v sorazmerno zahtevane šolske izobrazbe. Naša organizacija je tudi Zvezi poslala izpremenjene valne predloge k uradniškemu zakonu. Zveza jih je brez izpremembe s priporočilom predložila komisiji in Glavnemu Savezu.

Po zadnjih vesteh je komisija za izpremembo uradniškega zakona zaključila svoje delo in upati je, da stojimo neposredno pred uzakonjenjem načrta.

Kot razmeroma velik Zvezin uspeh moramo beležiti uvrstitev Ljubljane v I. draginjski razred, ki se je izvršila z odločbo ministrskega sveta z dne 22. januarja 1930. S to uvrstitvijo je likvidirana naša dolgoletna zahteva, ki je tvorila posebno točko v vsaki spomenici, kar jih je Zveza tekom zadnjih štirih let predlagala vladi. V najnovejšem času pa se je Zveza pri takajšnji banki upravi in ljubljanskem občinskem svetu toplo zavzela tudi za priključitev okolških občin Zgornje Siške, Viča, Rudnika, Most in Jezice. Ako se bo njena akcija posrečila, bo pomerij ljubljanskega mesta razširjen na območje vseh navedenih občin, vsled česar bo mnogo naših tovarišev deležnih draginjskih doklad I. razreda. Stojimo pa na stališču, da je treba doklade izenačiti.

Tudi stanovanjski zaščiti, odnosno podaljšanju stanovanjskega zakona je Zveza v preteklem poslovnem letu posvečala svojo trajno pozornost. Zal, da njeno prizadevanje ni bilo uspešno, čemur je pripisovati predvsem dejstvo, da se naša prestolnica Beograd, ki razpolaga približno s 5000 praznimi stanovanji, iz posebnih razlogov ni mogla ogrevati za podaljšanje tega zakona.

Kot veliko nesrečo so državni nameščenci občutili dejstvo, da se jih je moglo odstavljati od službe brez kake pokojnine ali odpravnine, čim je to zahteval višji interes. Bili so namreč to vsi tisti državni uslužbenci, ki niso imeli 10 let službe. Na ta veliki nedostatek je Zveza ponovno opozarjala Glavni Savez. Končno je izšel meseca marca zakon, ki ureja razen pridobitvene pravice do osebne pokojnine tudi pravico do odpravnine odpuščenih državnih uslužbencev, kar pomenja v gotovem oziru velik korak naprej.

Zveza je skušala doseči oprostitev odkupnine za osebno delo po zakonu o državnih in samoupravnih cestah. Takozvani kuluk, ki so ga državni nameščenci plačali leta 1929. se je tem v resnici povrnil, na žalost pa je ta zakonska določba stopila s 1. avgustom t. l. zopet v veljavo in se ni nadejati, da bi katerakoli organizacija imela glede tega vprašanja pozitivne uspehe vse do tlej, dokler se zakon o državnih in samoupravnih cestah v dobro državnim nameščencem ne bo izpremenil.

Prejšnja uredba o povračilu potnih stroškov ob selitvi ali službenem potovanju je bila z novo uredbo z dne 29. novembra 1928. zamenjana. S to novo uredbo so bile sicer dnevne navidežno zvišane, vendar pa dejanski reducirane, ker so se nanašale na efektivni čas službenega potovanja. Vprašanje povračila potnih in selitvenih stroškov je torej še vedno odperto, ker dnevnicé še vedno niso dosegle tiste izmere, ki je za dejansko povračilo vseh izdatkov potrebna.

Zveza je tirala vprašanje oprostite plačevanja samoupravnih doklad v smislu člena 127. do zadnje instance, t. j. do državnega sveta, ki pa je izdal nepovoljno razsodbo.

Odperto je še vedno vprašanje prispevkov za Zvezo nabavljajnih zadrug, čeprav sta Zveza in Glavni Savez kompetentnim mestom ponovno predlagala to oprostitev, ki v zakonu prav za prav ni utemeljena.

To bi bil nekaj kratak obris Zvezinega delovanja v preteklem poslovnem letu. To leto je bilo za Zvezo zelo burno. Nižji uslužbenci so s svojo nedostopnostjo pokazali Zvezi nerazumevanje do skupnih interesov tako, da je postala Zveza več ali manj homogena predstavnica uradniških organizacij. V tem smislu je v zadnjem času tudi usmerila svoje delovanje, kar ji, četudi v finančnem oziru oslabilen, ne more škodovati.

Reči moramo, da je Zveza v polni meri izpolnila svojo dolžnost in je podpirala ter se zavzemala za stremljenje in zahteve učiteljskega učiteljstva vedno in povsod.

V Zvezi zastopajo UJU tov. poverjenik Andrej Skulj, Josip Ribičič, Vinko Gregorič in urednik »Učit. Tovariša«, kot virilist, v nadzornem odboru pa Rado Grum.

III. samoizobraževalni tečaj.

Po sklepu lanske pokrajnske skupščine se je vršil v Ljubljani od 22. do 27. avgusta 1929. III. samoizobraževalni tečaj. Na tečaju je predaval tov. Gustav Silih: o »Moderni psihologiji in vzgoji, tov. Vranc: o »Strjenem pouku v teoriji in praksi«, dr. Žgec: »Ali naj študira učitelj psihologijo ali sociologijo in kako«, tov. Janko Furlan: »Kmetijstvo in učitelj«, tov. Rado Grum: »Učitelj kot prosvetni delavec in združništvo«.

S tečajem je bil združen praktično-zadružni knjigovodski tečaj, ki ga je vodil tov. Grum, ki je predaval o gospodarskih združbah in o dvostavnem knjigovodstvu. Predavala sta na njem tudi Fr. Terček, ravnatelj Zveze slovenskih zadrug o historijatu in ideologiji združništva ter o zadružnem pravu in Vilibald Schifrer o združnem knjigovodstvu kreditnih zadrug in o ustanavljanju zadrug.

Slošnega tečaja se je udeleževalo povprečno na dan po 106 tovarišev in tovarišic, knjigovodskega pa 26 udeležencev.

Glavni sklep tečaja je bil: Izobraževalni tečaj uvidi potrebo, da se poleg teoretičnih prired v prihodnjih letih predvsem praktični izobraževalni tečaji za učiteljstvo, to je: zadružniški, knjigovodski, kmetijski-nadaljevalni, gospodinjsko-nadaljevalni, praktični tečaj za uvajanje v narodno prosvetno delo in za reformo šole, to je v delovno šolo.

Za izboljšanje materialnega in pravnega položaja učiteljstva.

V pretečenem poslovnem letu je poverjeništvu najintenzivneje delovalo in se borilo za izboljšanje materialnega in pravnega položaja učiteljstva.

Tozadevna borba se je raztezala na eni strani pri delu za šolski zakon, nadalje pri sodelovanju in delu za pravilnik k zakonu o narodnih šolah in pri delu za revizijo uradniškega zakona.

V vseh poglavjih se je nanašalo delo na izdelavo predlogov potom šolsko-upravnega odseka; na predloge, ki jih je poverjeništvu dostavljalo izvršnemu odboru in raznim korporacijam in merodajnim osebam; na okrožnice, s katerimi je poverjeništvu članstvo obveščalo o položaju in delu ter zbiranju materiala; na intervencije pri raznih ministrih, merodajnih osebah in korporacijah ter izročanje tozadevnih spomenic, in na borbo potom našega glasila »Učiteljskega Tovariša«.

Brez samohvale lahko rečemo, da je organizacija izrabila vsa sredstva in storila vse, da uveljavi zahteve in želje učiteljstva ter koristi učiteljstvu.

Informacije članstvu glede gmotnega položaja.

Da točno informira članstvo in zbere material v tem oziru, je razposlalo poverjeništvu na društva sledeče okrožnice:

1. Št. 462 s pozivom, da stavijo vsa društva primerne predloge glede stanovanja, kuriva, doklad šolskim upraviteljem, dodatkov učiteljstvu, izenačenja prejemkov poro-

lista. Tisto neizjavno samolastno navdušenje ali omalovaževanje otrokovo pri čitanju svojega lista je bolj točno in podaja vernejšo sliko o kvalitativnem stanju lista, nego oficijelno izražanje »za« in »proti« v posameznih leposlovnih odstavkih ali opisih realne vsebine.

Prvo je izraz otroka, in je zato bolj pristno, če tudi v objektivnosti sebe ni govora, ampak je stvar otrokove individualnosti, drugo pa je »krščeno« v mnenju otrokove okolice, ki navadno nima in ne more imeti mnogo smisla za otrokove duševne težnje. Seveda ni absolutno merodajna povsod otrokova izjava, ampak je ista le vodnik k bližnji v spoznavanje otrokovega mišljenja, čustvovanja in po tej v pravo smer njegove duševne izobrazbe.

Otrok ne more biti toliko zrel, da na vprašanje sodi o tem ali onem leposlovnem spisu v svojem listu. Saj večina odraslih sodi o najboljši umetni nepovoljno, dočim hvali usedline literarnih, kiparskih, slikarskih, glasbenih i. dr. del kot najlepšo umetnino.

Čut za lepoto, umetnost, je treba vzgojiti z vztrajno voljo in vajo. Zato povečini globokih in umetniških leposlovnih odstavkov, pisanih v klenem jeziku, kakor n. pr. »V grobnici«, »Kovačnica«, »Velikonočna procesija«, »Otrok čelbja zapuščen materi«, deca ni dómela in se seve tudi ni navduševala izanje. Tako je n. pr. povest »V grobnici« zelo ugajale le trém učencem: Dvema

deklicama, sirotama, ki pa ste v zelo dobri vzgojni oskrbi, ter nekemu dečku, katerega starši so si ravno tako privzgojili z mnogim čitanjem kritičnost. Njihovo mnenje je tudi vplivalo na otroke, dobro pa tudi v negativnem smislu.

Jaz sam nisem vplival z nobeno razlago na mnenje otrok, ker sem hotel presoditi rešnično mišljenje in nazore dece same. Kljub temu pa sem začutil, ko sem koncem šolskega leta izpraševal mlade čitatelje o njihovi sodbi o spisih leposlovne in realne vsebine, mnogo vpliva od strani staršev, na drugi strani pa marsikakega spisa, ki se je decí zdel na prvi pogled težak, ista sploh prebrala ni, ali samo na pol. To me je ravno napotilo do pisanja gornjih misli v mnenju, da list sam ostane, četudi še tako lep, brez vrednote, ako ne privzgoji »smisla za pravilno čitanje v deci, in je vsled tega brez prave vrednote tudi anketa, ki naj bi podala verno sliko o otrokovem mnenju. Za tako precízno izražanje pa še ni časa, ampak bi bilo, kakor že začetkoma rečeno, primernejše zbiranje splošnih podatkov o stanju lista. Vsaka umetnina vpliva na človeka, torej vzgaja, toda ne vedno neposredno. Mladinski list pa bi naj imel take literarne odstavke, ki vzgajajo posredno, ki vplivajo takoj kakor n. pr. Cankarjeva »Skodolica kave« ali »Mater je zatajila«, manj onih, kjer mora posredovati učitelj. Vselej pa to ni mogoče, ne glede na to, da »Naš rod« ne sme služiti le kot mladinska leposlovna revija, prav za prav le-

poslovna revija za mladino, ampak tudi takrat, če bi bila samo leposlovni list. Posebno danes, ko prav za prav služí »Naš rod« kot bistveno čtivo pri pouku v čitanju in so naše čitanke le — dasi največ slab — pripomoček za pouk v realijah in še dolgo nimamo pričakovati, da dobe osnovne šole res leposlovno, umetniško čtivo, prilagodeno duševnemu obzorju dece, čtivo, ki že samo posebi koncentrira vso strokovno pozornost njegovih vsebini, ker le tako, leposlovno čtivo vzgaja v deci čut za pristnost, melodijo in krasoto svojega materinega jezika in ga uči istega praktično uporabljati, je nadvse potrebno, da je vendarle mladinski list v prvi vrsti leposloven. Ker pa »varianti delectata«, posebno pa še po naravi temperamentnega otroka, je treba opestriti mladinski list ne le z raznoličnostjo v literarnih spisih, v povestih, basnih, pravljicah, bajkah, pesmih, dramatičnih prizorih v prozi ali verzih, ampak tudi v onih realne vsebine, ki pa naj bodo izbrani tako, da bodo zadostili v prvi vrsti vedoželjnosti kmetske mladine. Zato se popolnoma strinjajam z izvajanjem tov. A. Zerjavja v 44. številki »Učiteljskega Tovariša« l. l., da je čisto potrebno posvečati tretjino lista stvari, ki nima tesnejše zveze s kmetsko mladino. Ves list pa bi naj bil v vsem glasilu zdravega, vztrajnega in borbenega življenjskega optimizma, ki bi prešel v duha in telo našega roda.

Končno še misel o izhajanju in naročnini lista! Tudi v tem se mi je zdela odveč

vsaka anketa v smislu, kakršnem je bila razpisana. Jaz sam sem v razredu vplival s predlogom, ki ga je izrazil V. Mazi v 36. številki letošnjega »Učit. Tovariša« v 4. odstavku, kateri se mi je zdel najboljši. Nič si tega ne očitam, ker nisem delal sile otrokovi individualnosti, ampak sem jim v računu pokazal razliko med tem in obema ostalima predlogoma, katera sta bila razpisana v anketi in jih v tem prepračil. Le par premožnejših je bilo za tretjo možnost, nekaj zelo revnih pa za prvo. Za poslednje bomo skušili bolj »socialno« urediti. Je pa Mazijev predlog za enkrat najcenejša in najbolj praktična rešitev tega vprašanja, pri katerem ne bi bila ogražena ali omejena niti kvantiteta, niti kvaliteta publikacij. Forsirati štirinajstdnevnik je iz gmotnih ozirov dece ne bi bilo primerno, ker brezdvomno zahteva tak list, tudi če bi bilo realizirano združenje z »Zvončkom«, kar smatra kot upravičeno potrebno tovariš Zerjav v svojem že omenjenem članku, več stroškov, posebno ako bi se moral tudi vsebinsko izboljšati. Ali bi ne bilo morda zato bolje, da bi ostali pri predlogu tov. Mazija, pač pa skrbeli za to, da se list, četudi le v sedanjem obsegu, po svoji kakovosti, t. j. po svoji vsebinski vrednosti dvigne na nivoju dobrega mladinskega lista, ki ne bo le najboljše nadomestilo in pomoč v naši revščini pri šolskih knjigah, ampak v prvi vrsti emimenten vzgojni list našega slovenskega, jugoslovenskega roda.